

stelt de Palaeontologie dan verder, dat een bijzondere lange tijdruimte noodig is geweest, en komt dan zoo tot een vermoedelijke berekening van den duur, die voor het ontstaan der tegenwoordige gedaante van de aardoppervlakte noodig zou zijn geweest.

Deze onderstellingen nu der Palaeontologie of de leer der versteeningen uit den voortduren hopen wij, ook in verband met wat de Schrift ons omtrent de schepping van planten en dieren openbaart, later te bespreken.

Wij zullen dan tevens gelegenheid hebben de gronden uiteen te zetten en te beoordeelen, waarop tegenwoordig rechtzinnige geleerden, zoo onder roomschen als protestanten, zich de „dagen“ in het scheppingsverhaal niet als tijdruimten van vierenveertig uur, maar als veel langere perioden denken.

Indien wij ons nu voor ditmaal alleen bepalen tot wat de Geologie zelf — nog afgedacht van de hypothesen, die haar hulpwetenschap, de Palaeontologie op het feit der „versteeningen“ bouwt — omtrent de formatie onzer aarde leert, dan moet overholven worden erkend, dat haar onderstellingen omtrent de geweldige krachten, die daarbij hebben gewerkt, op zichzelf met de Schrift niet in tegenspraak zijn.

Op zichzelf, want deze krachten zijn dan ook hier niet anders geweest, dan de tweede oorzaken, waarin en waardoor God de Almachtige werkte. Bedoelt echter atheïstische natuurwetenschap met deze onderstellingen ons een „scheppingsgeschiedenis“ te leveren, waarbij voor God als de eerste oorzaak en in alle ding de Werker, geen plaats is, dan zullen wij Calvinisten daarom nog niet deze onderstellingen, maar wel zulk een wordingsgeschiedenis onzer aarde verwerpen. En dat wij zij in strijd is met Gods Woord en de Katholiek-Christelijke Belijdenis omtrent God den Vader, den Almachtige, Schepper des Hemels en der aarde.

Niet alleen toch de aanschouwing maar ook de studie van de bergen en heuvelen der aarde, doet ons almeer kennen en verheerlijken de eeuwige Kracht en Goddelijkheid van den Schepper; van dien God in Wiens Woord het ook van de bergen en heuvelen heet: dat zij den Naam des Heeren loven: want Zijn Naam is hoog verheven; Zijne majesteit is over de aarde en den hemel (Ps. 148: 13.)

„Die naar Mij wachtten.“

Dus werd het te dien dage vernietigd, en alzo hebben de ellendigen onder de schapen, die op mij wachtten, bekend, dat het des Heeren woord was. Zach. 11: 11.

Wat ons leven zoo pijnlijk beklemmt, is de telkens zoo scherpe tegenstelling tusschen hetgeen ons leven van buiten en ons leven van binnen eischt.

Van binnen een heilige wet, een drang uit hooger wereld beziel, een eisch gebiedend en overweldigend tot u komend, dat Gods wil richtoer voor al wie mensch heet zal zijn, en dat alleen wie aan dien wil zich onderwerpt, vrede en vreugde zal indrinken en de zon zal zien schijnen op zijn weg.

Aldus en niet anders is de inspraak van het vroom gemoed, de grondtoon van alle idealen bedoelen, de gewisheid des geloofs in het hart. Doch, helaas, daarmee stemt het leven om ons heen niet overeen. Op die wereld van binnen klopt de wereld van buiten niet. Het hart, werkelijke leven spreekt zoo heel anders.

Telkens, en bij iederen voetstap, stuit ge in het werkelijke leven op toestanden, op omstandigheden, op gebeurtenissen, op uitkomsten, die den heiligen toon van uw innerlijk leven bespotten.

Wat naar dien heiligen eisch van uw innerlijk leven moet, blijkt u onmogelijk te zijn. En waar de belofte aan uw ziel was, dat vroomheid vrede, vreeze Gods alleen vreugde kon brengen, komt uit die wereld tot u het wegeklag der ellendigen, straks door het hooger oogen der goddeloozen overstemd.

In u een roepen, dat God alleen groot is, dat alleen wat hij lief is, en wel licht, ons leven waard is, en dat alleen het volgen van het hooge ideaal in Christus, den weg tot heerlijkheid ontluit. En toch in die wereld om u heen een leven, zinlijk, materialistisch en ijdel, alsof er geen God was, alsof ons heiligst ideaal slechts bedrieglijke zelfbeelden waren, en alsof voorspoed, vrede en geluk zich verpanden aan wie God en zijn heilige wet dorsten tarten.

Van daar in sceptische oogenblikken de Pilatusvraag: Wat is nu de wezenlijkheid, wat is de waarheid?

Is het nu zoo, als het de inspraak van mijn hart getuigt, of is het zoo, als de wereld het mij aanpreekt?

Ben ik ten prooi aan zelfbedrog van mijn hart, of is het de wereld die zich aan een ijdel schijn vergaapt?

Een vraag, die daarom over uw geheele bestaan beslist, omdat ge, geeft ge die wereld gelijk en laat ge uw hart los, het scheepken uws levens voor stroom en wind kunt laten afrijden; terwijl, omgekeerd, als ge die wereld leugen noemt, en ge aan de inspraak van hooger leven blijft vasthouden, de strijd u elken morgen opwacht, het kruis tot aan uw groeve moet megedragen, en uw levenspad zich slingeren blijft van Gabbatha naar Golgotha.

Hoe ons leven zoo komt, is het raadsel der sonde. Het kan zoo niet oorspronkelijk bedoeld zijn, en het kan niet eindeloos zoo blijven. Zoo als het nu is, is het onnatuurlijk, zelfverterend, alles doordringende tegenstrijdigheid.

En het was tot troost tegen die heel ons leven verderende tegenstrijdigheid, dat God ons schonk de heilige Schriftuur.

Of wat doet de heilige Schriftuur anders dan ons zeggen, hoe die tegenstrijdigheid er kwam, ons toonen hoe die tegenstrijdigheid moet gedragen en overwonnen worden, en ons een verlicht open, waarin die bange tegenstrijdigheid in heilige harmonie en in samenstemmende eenheid zal worden opgelost.

De patriarchen, de kinderen Israels wat zijn ze anders dan de kinderen der menschen, op wie die harde tegenstrijdigheid het bangst is neer-

gekomen? Ja, wat is de Man van Smarte anders dan de Zoon des menschen, die tusschen die twee zijden van het leven tot den dood toe geperst, haar in zijn eigen bloed verwonnen heeft.

En als ge heel die bange worsteling van Abel tot Golgotha bij het lezen mee doorleeft, wat ontroert u dan anders dan diezelfde worsteling, die ge op kleiner schaal en in kleiner atmeting ook in uw eigen leven, in uw eigen huis, in uw eigen optreden telkens opnieuw u beklemmen voelt?

En dan troost, dan verheft, dan bezielt het u, en houdt het u staande, als ge ziet en merkt, hoe die wolke der getuigen, de overste Leidsman vooraan, niet is bezweken, maar door het geloof getriomfeerd heeft, en hoe, terwijl hun gedachtenis heilig blijft, een vloek de heugenis der Kains, der Eens, en der Goliath's verfoeit.

Dan is het Kruis van Golgotha niet meer de schandpaal die u met ontzetting vervult, maar de stam van den boom des levens, waaraan ge u, moede en afgemat, opricht, om, dat kruis omklemd, het tegenover de wereld te getuigen, dat wie God verwachten blijft, in het eind toch niet wordt beschaamd.

Lang kan het dan toeven, en bang kan het dilden en dragen wezen, maar in het eind weerklinkt het dan toch uit den hooge, gelijk het bij Zacharias heet: „Alzo hebben de ellendigen onder mijne schapen, die op mij wachtten, bekend, dat het des Heeren woord was.“

Daar begint het niet met, maar aldus is het einde des geloofs.

Ook baat het u niets, of ge dat al naest aan wie u voorgingen, zonder er zelf voor geworstd te hebben.

Alleen wie zelf wettiglijk en tot den einde toe volstreden zal hebben, zal met die glorie eens wettiglijk worden gekroond.

Alleen door de ween heen komt het tot moedervreugd: en alleen wie de ween van de zelfverwijteling doorworsteld heeft, is waarlijk die vreugde, die heilige vreugde te smaken, die het hart doortintelt, als eindelijk het vertrouwen, dat we op onzen God hebben gesteld, over den spotlach en het hoongerop der wereld triomfeert.

Niet een iegelijk onzer wordt zoo plotseling, wordt zoo tot stervens toe aangeprezen als Job; maar toch, de Jobsgestalte kan geen onzer gespaard worden, en hierin zelfs wordt meer dan een harder dan Job gedrukt, dat hij niet als de lijder der onduidelijkheid nog in dit leven de smarten te boven komt, en een deel der heerlijkheid reeds op aarde doorleeft.

De martelaren zijn nog banger gedrukt, en hebben eerst na het sterven verademing gevonden. De apostelen zijn hun Heiland in den dood der benauwing gevolgd. En nog zijn er onder Gods volk ellendigen, die hun kruis tot aan hun graf meeslepen, en voor wie de eeuwige morgen den eersten glans van heerlijkheid op het pad huns levens zal werpen.

Nu heeten, wie dezen strijd aandoosten: *de schapen Gods*, gelijk hij die ons vooring, het Lam Gods, is genaamd.

Ook heeten ze: *ellendigen*, want hun lot is hard. En God zelf noemt ze: *ellendigen*, omdat Hij nog beter dan wij weet, wat hooge heerlijkheid naar heilig recht aan zijn lieve kinderen zou toekomen.

Eerst God, die uit zijn hemel op hun lijden en hun verdrukking neerziet, doorgrondt die diepte der ellende waarin ze zijn nedergezworen.

En voor die ellende zal dan ook de heerlijkheid komen, die erenisse der heiligen in het licht, als ze maar wachten kunnen.

Die heerlijkheid komt spoedig, want wat is een wachten, laat het zijn voor zestig en zeventig jaar, vergeleken bij de eeuwigheid die ons beidt.

Als we er eens uit de eeuwigheid op terugzien, zal die tijd des wachters ons zoo onbegrijpelijk kort duren. Een spanne tijds, een nachtwaak, en niets meer.

Maar die spanne tijds moet het dan ook uithouden. Zoals een kranke zich onder de kunstbewerking stil houdt, dult en draagt, opdat hij niet zelf door ongeduld de kunstbewerking doe mislukken, zoo moet ook ons dilden, dragen, wachten en verbeiden zijn.

Niet onwillig, maar willig. Weenende, hetzij zoo, maar toch met een lach der vreugde door onze tranen heen.

Wachten en verbeiden tegen heel de wereld in. Als alles de wereld gelijk schijnt te geven. Als slag op slag teleurstelling ons hart bestormt. Als nieuwe moeite en versch verdrift de rooi van het oude leed weer afrukt. Als telkens weer een star der hope achter de wolken schuilt gaat. Ja, als, om met Habakuk te spreken, het werk van den olifboom ligt, en geen winstoot voor ons bloeien wil, en er geen rund in uwe stallen wil verblijven, dan nochtans in den Heere van vreugde opspringen en ons in den God onzes heils verbeiden, dat is het *wachten* dat Gods kinderen siet, en alleen zulk blijmoedig wachten heeft de belofte der eeuwige vreugde.

Amsterdam, 11 April 1902.

Voor de Vrouwenkampen in Zuid-Afrika.

Verantwoord in ons nummer van 6 April: f. 7086.35/12 verder ontvingen wij van den heer W. J. Caspers, van de leerlingen der Chr. school te Heinoord f. 0.67/12. Totaal f. 7087.03.

De Evolutie in nieuwe banen.

I.

De rede, die de rector magnificus der Utrechtsche Hoogeschool, Dr. A. A. W. Hubrecht 20 Maart j.l. hield over „de Evolutie in nieuwe banen“, is ten onrechte in de pers gekarakteriseerd als een tegenhang van de oratie, waarmede de rector der Vrije Universiteit in 1899 de evolutie als het dogma der nieuwere natuurwetenschap bestreed.

Geen der ernstige bezwaren, door Dr. Kuyper tegen de evolutie ingebracht, wordt genoemd, veel minder weerlegd. De mechanisch-materialistische wereldbeschouwing, waarvan het evolutiedogma uitgaat en waarmede het staat of valt, wordt geen oogenblik in bescherming genomen. Al wat Prof. Hubrecht beoogt, is de hooge betekenis in het licht te stellen, die, naar zijn overtu-

ging, de jongste ontdekking van Prof. De Vries te Amsterdam voor de evolutietheorie heeft.

Zelfs aarzelt Prof. Hubrecht niet, aan Dr. Kuyper den lof toe te zwaaien, „dat hij met forsche hand, door helderen blik geleid, menig subjectieve opvatting van bekende voorstanders der evolutieleer aan flarden rukt“. Eigenlijk is er, volgens den Utrechtschen hoogleraar, niet anders dan een misverstand tusschen de voorstanders der evolutieleer en Dr. Kuyper in het spel. Het grondbeginsel der evolutie wordt volgens hem door Dr. Kuyper toegegeven „onder (een) reserve van zuiver subjectieven aard“, nl. dat men daarbij God als schepper mag blijven erkennen. Aangezien de wetenschap alleen vraagt naar de feiten en deze tracht te verklaren, is het voor haar onverschillig, of iemand daarbij voor zijn eigen persoon wil uitgaan van een mechanisch-materialistische wereldbeschouwing, dan wel gelooven blijft aan een „Oppesten Bouwmeester van het Heelal“.

De tegenstelling tusschen het dogma der evolutie en het dogma van het kerkgeloof door Dr. Kuyper gemaakt is daarom volgens Prof. Hubrecht onjuist. De hevige aanval van Dr. Kuyper, zoo zegt Prof. Hubrecht,

was gericht tegen de evolutie als dogma, dat men zou wagen te plaatsen tegenover andere dogma's waarop het kerkgeloof rust. Hij wraakte het, dat het persoonlijk ingrijpen van de geopenbaarde Voorzienigheid in 's menschen voorstelling zou worden verdrongen door de werking van natuurkrachten, zooals geschiedt wanneer de mechanisch-materialistische natuurbeschouwing de almacht van een liefhebbend Vader door een blinde noodzakelijkheid vervangt. Hiertegen strijd te voeren acht hij christenplicht. Toch zal, naar ik durf vermoeden, deze hevige beschuldiging, die daar ginds door het auditorium der Vrije Universiteit als een wapenkreet moet geklonken hebben en waarvan de schoone taal, die haar draagt, zelfs op den lezer een pakkenden indruk maakt, er alleen toe bijdragen om bij vele met den spreker gelijkgezinden onjuiste begrippen omtrent wezen en streven der natuurwetenschap te vestigen. In het gemoedsleven van een onbevangen natuuronderzoeker zal nooit de behoefte rijzen, een dogma op te stellen of een geloofsartikel voor te schrijven zonder welks aanvaarding gelukzaligheid niet te bereiken zou zijn. En al mogen ook onder levende en welbekende natuurwetenschappers, sommigen gevonden worden voor wie het „dwingt hen om in te gaan“, een drijfveer was bij hun lofwerdig streven om hunne medemenschen ook met de onderdeelen der evolutieleer bekend te maken, zoo blijft niettemin de natuurwetenschap voorzeker wel de meest onvruchtbare bodem tot het kweeken van bekeeringssijver. Rustig en zwijgend bewandelen de natuurwetenschappen de baan harer eigene evolutie; hare dienaren — mogen zij eenig kerkgenootschap behoeven of zich daarvan hebben losgemaakt — gevoelen zich alleen dan harer dienst waardig, zoolang het hun volledig vrijstaat al die gevolgtrekkingen te maken, welke zij meenen dat hun door haar worden gedictieerd, zonder daarbij te vragen naar eenigerlei traditie, naar eenigerlei voorschrift, hoe erwaartdijk ook.

Hoewel deze oratie dus veel meer een conciliant dan een militant karakter vertoont, is toch terecht gevoeld, dat Prof. Hubrecht hier wel degelijk als pleitbezorger voor de Evolutie is opgetreden. De indruk, dien de rede van Dr. Kuyper gemaakt had, moest worden uitgewischt. Eenzijdigheid door de aanklacht, dat de evolutietheorie niet anders was dan een hypothese, een onderstelling, maar die door geen feiten bewezen kon worden, te ontzenuwen. En anderzijds, door deze evolutie-theorie als zoo onschuldig voor te stellen, dat zelfs de strengste gevoelige tegen haar aanvaarding geen bezwaar kon hebben.

Prof. Hubrecht heeft natuurlijk tot dit pleidooi het volste recht. Of de heide door hem aangevoerde middelen van verweer steek houden, zullen wij een volgend maal onderzoeken. Wat echter niet mag, is dat door hem de voorstelling wordt gegeven, gelijk dit tot tweemaal toe geschiedt, alsof Dr. Kuyper wel bezwaar had ingebracht tegen enkele extravagante voorstellingen der evolutie-theorie, maar toch in beginsel bereid was geweest de evolutie-theorie zelf te aanvaarden.

Eerst zeide Prof. Hubrecht:

Toch gaf de man die bedoelde oratie hield, en die thans niet alleen van de Vrije Universiteit maar van het schip van staat het roer in handen heeft, ons te verstaan (p. 46) dat hij de evolutie als verklarende factor van het leven op aarde wel wilde erkennen, mits als openbaring van den wil van den „Oppesten Bouwmeester van het Heelal“.

En daarna werd hetzelfde nog eens herhaald:

Trouwens het grondbeginsel der evolutie wordt, zooals wij zagen, door Dr. Abr. Kuyper, onder reserve van zuiver subjectieven aard, aanvaard, evenals zulks vroeger door dien anderen staatsman geleerde, den ultra-conservativen Lord Salisbury, bij een memorabele plechtigheid gedaan werd.

Zooals men ziet, is de eenige plaats, waarop Prof. Hubrecht zich voor dit bevelen beroept, p. 46 der genoemde oratie. Reeds een oppervlakkige lezing van wat Dr. Kuyper zeide, toont aan, hoe onjuist deze bewering is:

Een geheel ander is natuurlijk het met name in Engeland zoo vaak verhandeld vraagstuk, of de Religie, als zoodanig, een spontane ontplooiing van de soorten in het organische leven uit de cytothe of uit de kerncel toelaat. Die vraag toch moet zonder voorbehoud in bevestigenden zin beantwoord worden. Niet onzen stijl zullen we aan den Oppesten Bouwmeester van het Heelal opdringen. Mits Hij, niet in schijn, doch in wezen de Bouwmeester blijve, is Hij ook in de keuze van den bouwstijl de Vrijmachtige. Had het dus God beseft niet zelf soorten te scheppen, maar soort uit soort te doen opkruisen, doordat Hij de voorafgaande soort op de productie van het hooger volgende

had aangelegd, de Schepping zou er even wonderbaar om zijn. Alleen maar dit zou nooit de Evolutie van het Darwinisme geweest zijn, want het vooruitgestelde *Zweck* ware dan niet uitgebannen, maar albeheerschend geweest, en niet de wereld had dan zichzelf mechanisch, maar God haar uit door Hem zelfen daarvoor bereide elementen opgebouwd.

Reeds uit den slotzin blijkt, dat de evolutie, waarvan hier sprake is, een gansch andere is dan die welke de tegenwoordige natuurwetenschap verdedigt. Verba valent usu. Wie van de evolutie spreekt, bedoelt daarmede de evolutie-theorie van het Darwinisme; een theorie, die zich juist daardoor kenmerkt, dat zij de mechanische wetten, die de anorganische natuur beheerschen, consequent wil doorvoeren bij de organische natuur, en die daarom alle doel principieel loochent en alleen de causaliteitswet heerschen laat. Indien Prof. Hubrecht onomwonden tegen deze theorie partij had gekozen en een definitie der evolutie had laten voorafgaan, waardoor deze mechanische opvatting werd buitengesloten, dan zou hij met een *schijn van recht* zich op dit woord hebben kunnen beroepen. Nu hij dit niet deed en juist omgekeerd eindigde met de hoop uit te spreken, „dat de twintigste eeuw het door Darwin gestroide zaad recht wel zal zien ontkiemen en daarvan rijpe vruchten plukken“, was het niet billijk de voorstelling aan zijn hoorders te geven, alsof Dr. Kuyper principieel aan dit Darwinisme gelijk gegeven had.

Maar ook dan nog ware het niet meer geweest dan een *schijn van recht*. De vraag, die Dr. Kuyper hier beantwoordde, was niet of de evolutietheorie, nu in haar meest gunstigen zin genomen, zoodat men daarbij met Dubois-Reymond e.a. God erkent als den schepper van de moedercel, waaruit door langzame ontwikkeling alle organische wezens zijn voortgekomen, door den Christen als juist kan worden aangenomen, maar of deze voorstelling op zich zelf bestaand is met het religieus besef in den mensch. Het antwoord op die vraag luidde bevestigend. Alle religie rust op de erkenning, dat God de Schepper is van hemel en aarde. Alleen wie dat ontkent, heeft fundamenteel met alle religie gebroken. Maar wie in wat vorm dan ook God nog als Schepper erkent, kan niet gezegd worden met de religie zelve in strijd te zijn.

Geheel anders daarentegen komt de kwestie te staan, wanneer men vraagt, niet of deze opvatting der evolutie bestaanbaar is met de religie, maar of zij te rijmen is met de openbaring, die God ons schonk in Zijn Woord aangaande de wijze, waarop Hij hemel en aarde schiep. De vraag is dan niet, met eerbied gesproken, of God ook op andere wijze de wereld had kunnen scheppen en toch Schepper blijven, maar of wat de Heilige Schrift aangaande de schepping ons mededeelt, door ons als Goddelijke openbaring moeten worden geloofd, en of die openbaring ooit met het grondbeginsel der evolutie, in wat vorm ook voorgesteld, te rijmen valt?

Op die vraag kan het antwoord niet anders dan ontkennend zijn. De Schrift leert ons niet de langzame ontwikkeling der soorten uit één moedercel door geleidelijke opklimming, maar zegt ons, dat God Almachtig door telkens nieuwe scheppingsdaad de soorten schiep.

Daarom kan wie voor het gezag der Schrift buigt, gelijk Dr. Kuyper dit doet, nooit gezegd worden met het grondbeginsel der evolutie mede te gaan.

Het Scheppingsverhaal en de evolutie-theorie, zelfs in haar meest gematigden vorm, zijn met elkaar in onverzoonlijken strijd.

Staatssubsidie.

Naar aanleiding van den strijd, die dezer dagen in de pers gestreden werd over de vraag, in hoeverre de Vrije Universiteit wellicht haar onafhankelijk karakter zou moeten inboeten, wanneer de Regeering een wetsontwerp indiende om aan de vrije universiteit het jus promovendi cum effectu civilis en subsidie van staatswege te verleenen, schrijft de *Standaard* het volgende:

Binnen niet al te langen tijd is, naar het gerucht loopt, een wetsontwerp te verwachten betreffende de tegemoetkoming aan de klachten over de positie van het bijzonder Hooger onderwijs hier te lande.

Hoe dit voorstel er uit zal zien, is ons onbekend. Men giet intusschen, dat het wel in de bedoeling der Regeering zal kunnen liggen, om Rijks subsidie te verleenen aan het bijzonder Hooger onderwijs — hetzij dit optreedt of zelfstandig in den vorm van een Vrije Universiteit of als aanvullingssysteem.

Deze gissing is reeds voldoende om de penen in beweging te brengen. Zelfs wordt van bevriende zijde betoogd, dat zulk een subsidie door de voorstanders van de Vrije Universiteit te Amsterdam niet mag worden begeerd, en dat het ook niet noodig is, daar door de vrijmaking van het lager onderwijs er geld genoeg vrij komt voor het Hooger onderwijs.

Wat het laatste betreft, zouden we zoo meenen, dat men een letwat zonderlinge voorstelling moet hebben van de eischen eener volledige vrije Hoogeschool, wanneer men denkt dat bij de miljoenen, die het Rijk aan zijn Universiteiten geeft, onze antirevolutionaire partij best in staat is om daartegen te kunnen opbieden geheel met eigen middelen.

En wat aangaat het principieel bezwaar, zoo dunkt het ons moeielijk daarover te oordeelen, zoolang men niet weet van welken aard de voorwaarden zijn, die aan het Rijks subsidie zullen worden verbonden.

Het schijnt ons toe, dat de voorsichtigheid gebiedt eerst af te wachten het wetsontwerp, alvorens op bloote gissingen en vermoedens stof te gaan opjagen.

In ieder geval achten wij de stelling, dat art. 3 van de Statuten der Vereeniging van Hooger onderwijs op Gereformeerde grondslag alle Rijkssubsidie aan de Universiteit dier

Vereeniging onmogelijk maakt, wat al te absoluut.

Van eenige tegemoetkoming aan de schromelijke financiële ongelijkheid (ten opzichte van het bijzonder Hooger onderwijs) zou dan wel nooit sprake kunnen zijn. En wij verstaan niet, hoe b.v. de benoeming van professoren en alles wat verder het onderwijs zelf betreft, niet in den meest stelligen zin onafhankelijk van het Rijk kan blijven, bij het verleenen van subsidie.

Doch gelijk we zeiden: ons zijn de plannen der Regeering niet bekend, en daarom achten wij het veilig daarop niet verder in te gaan.

Slechts veroorloofden wij ons bescheidenlijk te waarschuwen tegen al te absolute stellingen, die allicht aanleiding zouden kunnen geven tot misverstand.

De opmerking is volkomen juist, dat het door ons aangehaalde artikel uit de statuten der Vereeniging voor Hooger Onderwijs natuurlijk niet in dien zin mag worden opgevat, alsof de Regeering, gesteld dat de loopende geruchten juist bleken, geen waarborgen harerzijds zou mogen eischen, dat de door haar te erkennen vrije universiteiten metterdaad het karakter eener *hoogeschool* vertoonden.

Wie privilegien schenkt, heeft het recht daartegenover bedingen te stellen. Overal, waar de Overheid de vrije universiteiten erkende of subsidieerde, is dit geschied. En het zoo ook ons niet wenschelijk voorkomen, dat hierop in Nederland een uitzondering werd gemaakt. Er moet tegen misbruik gewaakt worden.

Alles hangt echter af van de vraag, welke eischen de Overheid stelt. Deze eischen kunnen van dien aard zijn, dat daardoor de bijzondere universiteiten zouden ophouden vrij te zijn en hoewel in naam particuliere stichtingen, in werkelijkheid staatsorganen zouden worden. Een dergelijke suprematie van den Staat zou, al ging ze met de hoogste subsidie gepaard, naar onze overtuiging veel meer een ramp dan een voordeel voor het vrije Hooger Onderwijs blijken te zijn. Zoo zijn wij het met de *Standaard* eens, dat met name bij de benoeming der hoogleraren elk beding, dat de universiteit afhankelijk zou maken van de Overheid, in strijd zou zijn met het karakter der vrije hoogeschool, en daarom niet aannemelijk zou blijken. In dien zin werd dan ook door ons op Art. 3 der Statuten gewezen.

Intusschen is voortzettend der discussie over dit onderwerp thans vrij wel doelloos. Zoolang niet bekend is, welke voorrechten de Regeering aan de vrije universiteiten schenken wil en welke condities zij daartegenover stellen zal, is een schermutseling over deze voorwaarden een slaan in de lucht. Laat men daarom liever met vertrouwen afwachten, wat de Regeering doen zal. Het karakter der mannen, die aan het bewind zijn, is ons waarborg, dat geen aanslag op de „sovereiniteit in eigen kring“ van de Vrije Universiteit zal gesmeed worden.

Tembang.

Niet zonder belang ook voor onze Zending is de strijd, die in Indië gevoerd wordt over de vraag, of de Javaansche christenen bij het psalmgezing den tembang, d.w.z. de oorspronkelijke Javaansche muziek, moeten gebruiken, dan wel de Hollandische koraalmusiek.

Een deel der zendelingen wil het laatste. Volgens hen is de tembang voor het psalmgezing niet bruikbaar, willen de Javaansche christenen zelf liever de Hollandische melodie en moet de tembang bovendien als te zinnelijk worden afgekeurd. Terwijl daarentegen een ander deel hier principieel tegenover staat en volhoudt, dat de tembang zich zeer goed voor het psalmgezing leent, alleen past bij het Javaansch karakter en daarom door de Javaansche kerk behoort gebruikt te worden.

In *De Getuige* wordt een stuk overgenomen uit *De Opwekker*, waarin de bezwaren tegen den tembang worden besproken en weerlegd.

Tegen het bezwaar, dat de Javanen zelf aan de Hollandische koraalmusiek de voorkeur zouden geven merkt de schrijver op:

Schreven wij een vorigen keer, dat de Arabieren de tembang en gamelan muziek als onrein verbanden, en daarvoor terbang en Arabische melodien in de plaats gaven. De zending heeft iets soortgelijks gedaan, met het invoeren van de Hollandische psalm- en gezangwijzen.

Meenden de Javanen, dat de Arab. gezangwijzen tegelijk met den Islam moesten aangenomen. Vele Javaansche christenen zijn geloof ik in den waan gebracht, dat zij met het Christendom de Hollandische gezangwijzen behoorden over te nemen.

Ik heb althans meermalen door lieden, die in de zending arbeiden, de meening hooren uitspreken dat de Westersche gezangwijzen bij het Christendom behooren, en dus niet het Christendom moeten ingevoerd bij de Javanen. En dat nu diensentgevolge verscheidene Javanen dit naspreken en daarom ons orgel en onze koraalwijzen beschouwen zooals de vrome sants' de terbang en de arabische gezangwijzen, is niet te verwonderen. Iemand die christen wordt, zoo werd den Javanen vaak geleerd, moet de christelijke muziek volgen, d.i. de Holl. koraalwijzen.

Houdt men in het oog, dat de Javanen eerst zulk een voorstelling is gegeven, dan verwondert men zich niet als later de Javaansche christenen een stapje verder gaan en beweren, dat de Holl. koraalwijzen zoo al door Israel in den tempel gezongen werden en daarom ook nu door de Javaansche gemeente moeten gebruikt worden.

Zij stellen zich dan voor, dat even als in hun gedichten, tembang, de gezangwijzen zijn aangegeven, zoo ook in den Bijbel, bij de Psalmen, de melodien zijn aangegeven, die zij nu van den zendeling leeren.

Hebben zij eenmaal die beschouwing, dan is het zeer natuurlijk als zij het zingen van tembang in de kerk als een soort heilighenants opvatten, een afwijken van de door God in den Bijbel gegeven gezangwijzen.

En waar nu de schrijver der artikelen zegt, dat het ernstige deel der gemeente er ten zijnen

nog niet mee in gezang te gebruiken vreemden, als over denkt en wil in de kerk.

Evengood als men, dat zij in ten allegren, d ontblooten, zij *Hollandsche* mi die ook gebrui

En dat het i maalwijzen doo ning versterkt gebracht, lijd

Maar voor de schrijver standpunt, di den tembang

Het ligt o

baja begonnen Een bewegi Smeding aange de Javanen, d dering in kle maakte, deed Javan in zijn laten blijven.

Tegen die b christenen eers

Op blz. 65 verhaalt, dat Jellesma aan vraag“ zegt lio worden, antwo gaarne.“ Maar awaren. Zij w hebben, ten i ten derde naa stiek bijeenko doek gevree

Verderop z Javanen bliv van de Javan

„De reeds g gen hierin d christenen te staan. Het zal als te Korint

Ik heb ee hoome vrijheid Maar even l nen te Negro en gemeensch dat zij in tij ken omdat d staan, maar e nooddraken he ken of Javan

Mijn dunkt, met zekeren e werk op de J allerlei *Hollan een beroep op gebruiken van kerk zonde w*

Just daari Men wil landeschen v een gansch juist daarde Christendom tegenover de

Volkomen hoe de Syna te Middelbur zich gekant

De Synode delburg verg de zending a „Onze Ger bezitten een nationaal ka belijdenis, en komt. Overm schiep, maar tersch in wijs anderen trap, een ander v gesteld, dat moet uit de deel der Jav (ik cursiveer) by zijn exist blz. 73.

Is dit nu Geref. Zendi en dichtkunst

Natuurlijk tegen de in die thans i te brengen.

Onze Ger goedgekeurd gezongen v ontleend. I macht, die bij de Oost voor muzie zinnelijke, v gezang mede alleen de z waarde, di ze onder

melodie g die, ontleed eigenaardig.

In dien oplossing v gezocht. V andere too en bij wie samenhangt past wellic Maar even en zangkun gezang in overgenomi een geheelc zoodat het het onheilig zijn wijze zijn lied.

Om dit muziekka t Javan no de moeijli invoering

natuurlijk n talent ges men voorlo

wat al te
de schrome-
opzichte van
zou dan wel
zijn verstaan
n profetoren
s zelf betref,
i onafhanke-
ij het verlee-
zijn de plan-
en daarom
et verder in
s bescheiden-
te absolute
zouden kun-
juist, dat het
ut de statuten
er Onderwijs
mag worden
gesteld dat
beken, geen
ogen eischen,
vrije univer-
ter eener hoo-
geft het recht
ellen. Overal,
universiteiten
geschied. En
jk voorkomen,
i uitoenderig
gen misbruik
le vraag, welke
Dese eischen
dat daardoor
aden ophouden
n particuliere
staatsorganen
ke suprematie
met de hoogste
ze overtuiging
voordeel voor
blijken te zijn.
landard cens,
ing der hoog-
de universiteit
i de Overheid,
rakter der vrije
et aannemelijk
dan ook door
gewezen.
der discussie
ij wel doelloos.
ke voorrechten
e universiteiten
diten zij daar-
schermu'seling
n slaan in de
liever met ver-
Regering doen
en, die aan het
g, dat geen aan-
in eigen kring'
esmeed worden.
voor onze Zen-
de gevoerd wordt
asche christenen
embaag, d. w. z.
he muziek, moe-
Hollandsche ko-
wil het laatste.
voor het psalm-
de Javaansche
ollandsche melo-
bovendien als te
Terwijl daar-
hier principieel
dt, dat de tem-
het psalmgezag
vaansch karakter
che kerk behoort
n door lieden, die
e meening hooren
e zangwijzen bij het
us met het Christen-
Javanen. En dat
dene Javanen dit
ngel en onze koraal-
s vrome satri's de
ngwijzen, is niet te
risten wordt, zoo
erd, moet de chris-
Holl. koraalwijzen,
at de Javanen eerst
ven, dan verworden
vaansche christenen
sweren, dat de Holl.
mel in den tempel
n ook nu door die
n gebruikt worden.
dat even als in hun
ngwijzen zijn ange-
el, bij de Psalmen,
ven, die zij nu van
eschouwing, dan is
et zingen van tem-
soort heilichheids-
s de door God in
en.
der artikelen zegt,
meente er ten zijnen

nog niet mee instemt, nl. om tembang voor kerk-
gezag te gebruiken, daar zou het mij niets be-
vreemden, als dat deel der gemeente er ook al
over denkt en daarom niet aan de Jav. zangwijzen
wil in de kerk.

Evengoed als er Jav. christenen zijn, die mee-
nen, dat zij in de kerk hun hoofddoelen moe-
ten allegen, omdat de Hollanders ook het hoofd
ontblooten, zijn er, die denken, dat zij in de kerk
Hollandsche melodien moeten hebben, wijl wij
die ook gebruiken.

En dat het invoeren van de Hollandsche ko-
raalwijzen door de zendingen heen in die me-
ning versterkt heeft, zoo niet tot die gedachte
gebracht, lijdt voor mij geen twijfel.

Maar vooral is van betekenis hetgeen
de schrijver zegt omtrent het principieele
standpunt, dat door de tegenstanders van
den tembang wordt ingenomen:

Het ligt op de lijn van de beweging, in Soera-
baja begonnen.

Een beweging in deze woorden door Zending
Smeeding aangeduid: „Terwijl men te Soerabaja
de Javanen, die christenen werden, door veran-
dering in kleding enz. tot halve Hollanders
maakte, deed Coolen al zijn best den geloovigen
Javanen in zijn maatschappelijk leven Javaan te
laten blijven.”

Tegen die beweging reagerden de Javaansche
christenen eerst, maar de Zendingen zetten door.
Op blz. 65 van genoemd werkje wordt
verhaald, dat eenige Javanen uit Negoro zich bij
Jellema aanmeldden voor den doop. „Op de
vraag” zegt Jellema, „of zij wenschten gedoopt te
worden, antwoordden zij eenstemmig: ja, zeer
gaarne.” Maar er bestonden bij hen eenige be-
waren. Zij wilden voorreest geen andere namen
hebben, ten tweede lang hoofdhaar behouden,
ten derde naar hunne gewoonte in de godsdien-
stige bijeenkomsten, het hoofd met hun hoofd-
doek gedekt houden.

Verderop zegt Jellema: Zij wilden in alles
Javanen blijven en zich in uiterlijken niet van
de Javanen onderscheiden.”

„De reeds gedoopte Javaansche christenen vol-
gen hierin de Europese. Er zijn onder de
christenen te Soerabaja die hierop zeer sterk
staan. Het zal hier mogelijk eenigen strijd geven
als te Korinthe.

Ik heb echter aan de christenen te Negoro
hunner vrijheid in dezen niet durven ontzeggen.”
Maar even later schrijft J. „Ik heb de chris-
tenen te Negoro gezegd, dat ik hen ernstig tot lie-
de en gemeenschap vermaande, dat het mij speet,
dat zij in uiterlijken van de anderen afwe-
ken omdat daardoor licht verdeeldheid kon ont-
staan, maar dat ik geen reden had om hen te
noodzaken het haar af te snijden, de hoofddoe-
ken of Javaansche namen te verwerpen” enz.

Mij denkt, uit dit alles blijkt duidelijk, dat er
met zekeren ernstigen drang in dien tijd is ge-
werkt op de Javanen om ze tot aannemen aan
allerlei Hollandsche gebruiken te brengen, ja met
een beroep op de schrift en een beweren, dat het
gebruiken van Javaansche zang en muziek in de
kerk zonde was.

Juist daarin schuilt de grondfout.

Men wil het Christendom in zijn Hol-
landschen vorm invoeren bij een volk, dat
een gansch ander karakter heeft, en zal
juist daardoor oorzaak worden, dat het
Christendom als iets vreemds, iets uitheemsch
tegenover den Javanen blijft staan.

Volkomen terecht wijst *De Getuige* er op,
hoe de Synode der Gereformeerde Kerken
te Middelburg lijnrecht tegen die opvatting
zich gekant heeft:

De Synode der Gereformeerde kerken in Mid-
delburg, vergaderd in 1896, sprak zich in zake
de zending aldus uit:

„Onze Gereformeerde kerken in Nederland
bezielen een Westersch, en ten deele ook een
nationaal karakter, dat ook in de vormen der
belijdenis, en tot in taal en woordenkunde uit-
komt. Overnits nu God niet alle volken eender
schep, maar den Javanen anders dan ons, oos-
terisch in wijze van voorstelling; hem op geheel
anderen trap van ontwikkeling plaatste en hem
ander verleden gaf, mag nimmer de eisch
gesteld, dat hij onze vormen overneemt, maar
moet uit den boezem zelf van het bekeerde
deel der Javanen die oosterische vorm voor lief
(ik cursiver) gebed en belijdenis opkomen, die
bij zijn existentie past,” zie Acta der Synode
blz. 73.

Is dit nu geen zuiver standpunt waarop de
Geref. Zending zich plaatst tegenover de toon-
en dichtkunst der Javanen.

Natuurlijk is daarmede niet gezegd, dat
tegen de invoering van den tembang, zooals
die thans bestaat, geen bezwaren zijn in
te brengen.

Onze Gereformeerde Kerken hebben nooit
goedgekeurd, dat de psalmen op melodien
gezongen werden, aan wereldsche wijzen
ontleend. In de melodie zelve schuilt een
macht, die het gemoed aangrijpt, en vooral
bij de Oostersche volken, waar het gevoel
voor muziek zooveel sterker is, zou een
zinnelijke, wellustige melodie bij het psalm-
gezag meer kwaad dan goed doen. Niet
alleen de zang, maar ook de melodie moet
een heilig karakter dragen. Dat is de hoogste
waarde, die onze koraalmusiek heeft, dat
ze onder Calvin's inspiratie een nieuwe
melodie geschapen heeft; een melodie die
eigenaardig, een heilig karakter vertoont.

In dien zin zal dan ook op Java naar
oplossing van het vraagstuk moeten worden
gezocht. Voor den Javanen, die een geheel
andere toon- en zangkunst heeft dan wij
en bij wien die kunstvorm ten nauwste
samenhangt met heel zijn aard en aanleg,
past wellicht onze Westersche muziek niet.
Maar evenmin kan de Oostersche toon-
en zangkunst zooals ze thans is, voor het
gezag in de Christelijke Kerk worden
overgenomen. Wat noodig zou zijn, is
een geheele omwerking van den „tembang”,
zoodat het Christelijke karakter daarin al
het onheilige uitbait en de Javanen ook op
zijn wijze zijn God verheerlijken kan in
zijn lied.

Om dit te kunnen doen wordt echter een
muzikaal talent vereischt, dat zeker bij den
Javanen nog niet te vinden is. Daarin ligt
de moeilijkheid, daar de zending met de
invoering van het zingen der psalmen na-
tuurlijk niet wachten kan tot zulk een
talent geschonken wordt. Daarom beginne
men voorloopig met de Hollandsche koraal-

muziek te gebruiken en trachte voorts bij
de oplossing van dit vraagstuk niet geïso-
leerd, maar zooveel mogelijk in verband
met de andere zendingen te handelen.

De Gemeenschap der Heiligen.

Ds. J. van Andel heeft een goed werk
gedaan met dit onderwerp zoo rijk en be-
zielend te behandelen, als dit geschiedt in
den bundel practicale schetsen, die door
hem bij Zalsman te Kampen onder dezen
titel zijn uitgegeven.

Hoe broodnodig het ook is, dat de juiste
kerkrechtelijke verhouding tusschen de
kerken onderling helder worde ingezien,
het recht bepaalt alleen de verhouding, maar
geeft niet de volle werkelijkheid van het
leven der gemeenschap, gelijk dit onder den
herschependen adem des Heiligen Geestes
opbloeit moet onder de kinderen Gods.

Het gevaar dreigt ons, meer dan ge-
meenlijk wordt ingezien, dat de strijd over
allerlei vragen van kerkrechtelijken, van
wetenschappelijken, van liturgischen aard, dat
rijke gemeenschapsleven, dat in de kerk
Gods gevonden moet worden, zal verdor-
ren en doen wegwijnen. Reeds nu valt
er klacht genoeg te beluisteren, dat de saam-
binding der geloovigen zooveel te wenschen
overlaat. Waar de blik schier uitsluitend ge-
richt is op den buitenkant, lijdt het inner-
lijke leven der Kerk schade. En toch, wat
zal het ons baten, of de heggeng glad ge-
schoren zijn, op de paden geen onkruid
valt te bespeuren, elke boom en struik in
juiste symmetrische verhouding is geplaatst,
als de innerlijke groeiëracht in den hof des
Heeren ontbreekt en de edele vrucht der
liefde jegens malkander niet tot rijpheid
komen kan!

Ds. Van Andel heeft daarom, met de rijke
practicale kennis eener jaren lange bediening
tegenwoordig, dat innerlijke gemeenschapsleven
der gemeente ons getekend zoals het zijn
moet naar Gods Woord. In altijd even
keurigen vorm, waardoor het lezen ook een
literarisch genot wordt; met de wijsheid en
teeder voorzichtigheid van een vader in
Christus, die niet afbreken maar opbouwen
wil, wordt de eisch der broederlijke ver-
tolkt jegens armen en ellendigen, jegens ambts-
dragers en gemeentelieden, jegens blieden
en bedroefden, jegens dwalenden en afge-
wekenen. Het is alsof uit deze bladzijden
u een heilige symphonie tusschen ruischt,
waarin de grondtoon wordt gevormd door
het woord des apostels: zoo blijft dan geloof,
hoop en liefde, maar de meeste van deze
is de liefde.

Daarbij, dit boekje is zoo bij uitnemend-
heid practisch. Het verliest zich nergens in
afgetrokken bespiegelingen, in holle klanken,
in woorden, die het oor langs glijden. Het
voert u midden in het leven. Het vangt de
kleine vossen, die de jonge duifkens ver-
storen. Het is een spiegel, waarbij ge telkens
uw eigen beeld aanschouwt en dat meestal
met beschaamdheid, omdat het aldus niet
moet zijn.

Lees bijv. wat hij schrijft over de „ge-
breken der ambtsdragers”:

Laat ons niet te haastig zijn in ons oordeel
over de ambtsdragers, en vóór alles vragen, of
de reden, dat wij niet door hen gesticht worden,
ook bij onszelven ligt.

Het kon ons toch gaan als de Corinthiërs,
die hunnen apostel verachtten, omdat hij niet
voldoed aan hunne onbillijke eischen. Hij was
niet kloek en zelfvertoovend genoeg in zijn
optreden; zijn woord was niet schoon, niet
nieuw, niet wijsgeertig genoeg; hij was beter
schrijver dan spreker. Ach, zijn er niet nog
velen, die in den prediker den redenaar zoeken,
den man, die hen genieten doet? Men is na
zijn zedige arbeid in het stof der aarde
een afgeloopen nurwerk gelijk geworden! welnu,
men gaat ter kerk om zijn hooger leven weer
eens op gang te doen brengen. Weet de
prediker ons dan niet te boeien en te prikkelen,
welnu, kort en goed, dan is hij de rechte niet.

Er zijn er echter bij wie de zucht naar ge-
nieting een geestelijke karakter draagt. Niet
hen hebben wij op het oog, die er zich in ver-
maken, als zij de bestraffing of verneming op
anderen kunnen toepassen, maar vrome zielen,
die van den voorganger steeds eene schildrijf
van zichzelf vragen. Zij weten hoe God hen
bekeerd heeft; ook kunnen zij spreken van
licht en donker, strijd en vrede, gebed en ver-
hooring, afdoeling en wederbrenging; van ont-
vangene beloften, van voorgekome waarheden,
van opgeloste twijfelingen, van heilige liefdes-
uitlatingen, van voormaken des hemels. Zal de
prediker hen stichten, dan moet hij hunne e-
igene geestelijke geschiedenis verhalen. Dan
wordt het oude nog eens weer nieuw. Wel-
eischen zulke vrome zielen niet wat sommigen
eene waarheid achter de waarheid heeten, neen,
het woord is hun heilig. Maar hunne voorliefde
voor het bevindelijke leven doet hen het voor-
werpelijke, de gepenbaarde waarheid onder-
schatten.

Laten zulke zielen bedenken, dat het tellen
onzer schatten ons niet rijker maakt. Dan zul-
len wij het in onze geestelijke leidslieden eer
prizen dan laken, zoo zij ons even goed wijzen
op wat wij niet, als op wat wij wel bezitten,
en ons aanspooren om te jagen naar de kennis
der waarheid, naar de vrucht des Geestes, naar
de goede werken. De beste predikers zijn zij,
die ons ontvreden maken over onszelven,
maar ons met verwondering vervullen over de
helfde en den rijkdom van Christus. Zien wij
dan toe, dat wij een leeraar niet laken om wat
God in zijne prediking prijst.

Nemen wij echter voor een oogenblik eens
het ergste. Gij hebt misschien herders en leer-
aars, die ja de waarheid leeren, maar, in pre-
dikend en gesprek van hare toepassing weinig
verstand hebben, en vreemdeelingen zijn aan uw
inwendig leven, aan uw vreugde en aan uw
leed. Wat dan?

De gemakkelijkste weg is voorzeker om zich
met zulke „voorgangers niet in te laten, en zich-
zelf te stichten met behulp van boek of vriend.
Maar de gemakkelijke weg is zelden de goede
weg; goede wegen zijn soms steele wegen. Gij
zult zeggen: wij kunnen ook dan nog, als we
ons van hen terugtrekken, voor hen bidden.
Nu, bidden is goed, als het dient om het wer-
ken te steunen, maar niet, als het dient om het
werken te vervangen. Wat zullen wij dan doen?

vraag zij. Naar onze voorgangers gaan om hun
te zien hoe ongeschikt zij voor ons zijn? Dat
zou al het laatste en uiterste zijn; moet
hun eindelijk zoo iets gezegd worden, dan mag
dit niet van bijzondere personen uitgaan, maar
alleen van de Gemeente, in hare ambtelijke
verteenwoordigers opgetreden; het ambt kan
alleen door het ambt geroepen. Wie zijt gij,
die eens anderen dienstrecht oordeelt? In
staat of valt zijn eigen heer. Doe iets anders.
Als men een jong geneesheer voor ingewikkelde
ziektegevallen plaats, dwingt men hem tot het
besef zijner onervarenheid, en tot diepere studie.

Nem daer een voorbeeld aan. Leer uw
voorgangers door vragen; prikkel uw voer-
gangers door vragen; erken hen voor uw geest-
telijke leidslieden door hen te plaatsen voor
uw twijfelingen, uw bezwaren, uw aanvech-
tingen, uw bevindingen, uw wetensvragen;
vraag hun oordeel en verzoek hunne voorbede.
Misschien zal dit de weg zijn, waarin zij het
donker, waarin zij verkeeren, beginnen te zien,
en het licht gaan zoeken, dat hun ontbreekt.
In elk geval zal zij er vrede door houden
met uw eigen geweten, en meer mede winnen
dan met uwe scherpe kritiek. Overwin door
uw wijsheid; maar word nooit gelijk aan hen,
die met den priester twisten, Hos. 4: 4.

Moge dit gouden boekje veel nut stichten.
Aanbevelen behoef het niet te worden.
Wie zoo weet te schrijven als Ds. Van
Andel doet, weet zeker, dat hij gelezen zal
worden.

Recensien.

C. H. SPURGEON. Een boek voor allen. Gids
voor den pelgrim. Een woord voor alle tijden
en gelegenheden. Amsterdam, E. Bremer 1902.
(2e druk).

Korte schetsen met een pakkende gedachte,
meestal in beiden aan het dagelijksch leven
ontleend, biedt dit „boek voor allen.” Spurgeon
komt er uit in al zijn kracht, maar ook in zijn
zwakheid. Soms grenst het gemeentane aan het
platte. „Een preuk zonder Christus is gelijk
aan een rozenpudding zonder rozen.”

Men moet Engelschman zijn om zulk een
vergelijking met smaak te kunnen verorberen.
Toch is deze uitheemsche literatuur veel in
trek. Bewijs de tweede druk. Voor degenen,
die in een verloren oogenblik zonder al te
grote inspanning des geestes een goede gedachte
willen ontvangen, is het een geschikt boek.
Spurgeon leidt het hart altijd naar Christus
heen. — Dat is zijn hoofddienst.

J. C. SIKKEL. De Aanschouwing in het Onder-
wijs. Paedagogische bijdrage voor de Scholen
met den Bijbel. Amsterdam, Hoveker en Worm-
ser 1902.

Ds. Sikkel heeft een goed werk gedaan met
dit referaat, dat in beperkten kring gehouden
werd, in druk uit te geven. Het is een bijdrage,
die op paedagogisch gebied meetelt en die niet
alleen voor de onderwijzerswereld, maar voor
ieder, die hart voor de school heeft, uitnemende
wenken bevat. Met scherpe dialectiek ontdekt
Ds. Sikkel het geheele stelsel van het onderwijs,
dat aan de openbare school opklimt; hij laat de
wortels zien op filosofisch, ethisch en psychol-
ogisch gebied, waarop dit stelsel rust, en toont
hoe het in zijn consequenties al verder door
werkt en geheel het onderwijs op school en
straks de letterkunde, de levensrichting, heel het
denken en willen van den mensch beheerscht.
Het is goed, dat Ds. Sikkel aan de alarmklok
trok en op het fundamentele gevaar dezer
methode wees. Niet alleen, dat daardoor te die-
per de kloof openbaar wordt tusschen het
Christelijke en het neutrale onderwijs, maar het
zal ook onze Christelijke onderwijzers en pae-
dagogen een baken in zee zijn, om hen voor
de klippen en zandbanken te waarschuwen, die
het scheepken onder school bedreigen.

En toch, hoe dankbaar wij ook zijn voor deze
paedagogische bijdrage en hoezeer wij waar-
deeren, dat Ds. Sikkel in zulk een klare en
heldere uiteenzetting op het gevaar dezer nieuwe
paedagogische methode wees, — wat we bovenal
noodig hebben is een eigen uit het Gerefor-
meerde beginsel opgebouwde paedagogiek. Eerst
dan zal onze onderwijzerswereld sterk sta
tegenover de machtige bekoring, die van deze
ongelooflijke paedagogiek uitgaat.

Officiële Berichten.

DE VERGADERING TE UTRECHT.

De samenkomst op Woensdag 9 April gebo-
den, van afgevaardigden van Geref. Kerkeraden,
van Predikanten, Ouderlingen, Diakenen en
Leden der Gemeenten, die bezwaar hebben
tegen het, aan de Geref. kerken gezonden,
conceptcontract in zake de vereniging van
de Theol. School te Kampen en de Theol.
Faculteit van de Vrije Universiteit te Amst.,
was zoo talrijk bezocht, dat zij verhuizen moest
uit de groote bovensaal van „Irene”, naar de
groote benedenzaal van „Kunsten en Weten-
schappen.”

Alle provincien waren vertegenwoordigd,
sommige zeer sterk. De vergadering had, onder
Praesidium van Prof. Noordzij, een zeer gun-
stig verloop, en behandelde geheel het agendum,
dat vooral liep over de vraag: of dit contract
zal worden aannemelijk geacht, en zoo niet, wat
dan zal behooren te worden gedaan.

De beslissingen werden genomen met alge-
meene stemmen; slechts bij de beslissing over
den punt verklaarde één broeder zich tegen.

Zij besloot o. a. het conceptcontract om
principieele, zakelijke en praktische redenen
onaannemelijk te verklaren en uit te spreken
als hare ernstige verwachting, dat de kerken
dit concept zullen verwerpen.

Ook besloot ze aan de kerkeraden medede-
ling te doen van al het behandelde, benoemde
eene breede commissie van uitvoering enz.

OLDEMARNT, 6 April. Heden was het voor
de Geref. Kerk alhier een blijde dag. Op dezen
dag toch, na een geruimen tijd vacant te zijn
gewest, verbond zich haar beroepen Heerder
en leeraar, de candidaat H. Brinkman van
Kampen, in de middaggodsdiensttoefening aan
de gemeente met een ernstig woord, tot grond-
slag hebbende 1 Corinthiërs 1: 23 en 24, na te
voren in de morgengodsdiensttoefening door
Ds. H. Volten van Stielandam in zijn dienstwerk
te zijn ingezegd, naar aanleiding van de
woorden, die ons beschreven zijn in 2 Corinthiërs
3: 5 en 6.

Deze plichtigheden werden door een aandacht-
sche schare bijgewoond. Mede was bij de intride
tegenwoordig het dagelijksch bestuur der ge-
meente, daartoe uitgenoodigd. Stille de Heere,

de Koning zijner Kerk, dezen zijnen Dienaar
tot een rijken zegen voor deze gemeente, tot
eere zijn naams.

Namens den Kerkeraad der Geref. Kerk
van Oldemarkt.
K. HOOGENKAMP, Scriba.

Het adres van de Kerk is voortaan den
Weleerw. Heer Ds. H. Brinkman.

Generale Synode te Arnhem.

De Gereformeerde kerk te Arnhem (A en B),
in 1899 te Groningen aangewezen, om de
eerstvolgende Generale Synode van „de Geref.
kerken in Nederland” saam te roepen, brengt
door dezen ter kennis van de kerken, dat de
vergadering der Generale Synode dit jaar D.V.
zal aanvangen op Dinsdag 12 Aug., te Arnhem.

Opdat het Agendum tijdig gereed zij verzoeken
wij de Provinciale Synoden, zorg te willen
dragen, dat vóór Zondag 15 Juni, de eerstsonder
geteekende opgaaf ontvange van de namen en
woonplaatsen der afgevaardigden ter Generale
Synode en van hunne secundi, benevens van
de voorstellen ter behandeling op de Generale
Synode, en hem toezending geschiede van de
stukken, die ter Synode moeten zijn. Spoedige
toezending van de rapporten met opgaaf van
de namen der rapporteurs wordt ingewacht van
de onderscheidene deputaten der laatstgehouden
Generale Synode.

Namens de Kerkeraden:
H. HOEKSTRA,
(Verlengde Kastanjelaan 39).
M. A. HAFMANS,
Arnhem, 4 April 1902.

Generale Synode te Arnhem.

Namens de Gereformeerde kerk te Arnhem
(A en B) vestigen ondergeteekenden de aandacht
der Classen op het besluit van de Synode van
Groningen (Acta Art. 163) waarbij bepaald is,
dat de Classen aan bovengenoemde kerk de
adressen zullen opgeven van kerken, welke nog
niet de eenheid van het lichaam van Christus
zoeken in zichtbare openbaring, opdat tot die
kerken een ernstig en dringend schrijven van de
Synodale kerk uitga.

De Kerken, in dit besluit bedoeld, zijn kerken
van Gereformeerde belijdenis die echter niet
met „de Gereformeerde kerken in Nederland”
in kerkelijk verband leven, bepaaldelijk de
zoogenaamde „Vrije” of „oud-Gereformeerde”
kerken, en die welke uit de werkzaamheid van
Ds. Leedeboer zijn ontstaan. (Zie het eenuidend
besluit van de Middelburgsche Synode 1896
met de motieven, die daartoe geleid hebben:
Acta Middelburg, Art. 13).

Derhalve verzoeken ondergeteekenden aan de
Classen, ten spoedigste aan 't adres van den
eenderondergeteekende te willen opgeven de
adressen van „de kerken van Ds. Leedeboer”,
de „oud-Gereformeerde” en „Vrije-Gereformeerde”
kerken, die binnen haren kring gevonden worden.

H. HOEKSTRA,
(Verlengde Kastanjelaan 39).
M. A. HAFMANS,
Arnhem, 4 April 1902.

Buitenland.

Engeland. The Christian over den
dood van Rhodes.

De Christelijke pers in Engeland bespreekt
den dood van Cecil Rhodes op eene manier,
die eenige hoop doet koesteren, dat zij einde-
lijk eens krachtig zal gaan medewerken om de
oogen van het Engelsche volk te openen voor
het onrecht, dat in Zuid-Afrika gedaan wordt,
door de voortzetting van den ellendigen oorlog.
„Zuid-Afrika,” zoo zegt The Christian, „is in de
laatste tien jaren een kokende draaikolk ge-
weest van worsteling tusschen met elkander
strijdende belangen.” Gewraakt wordt de stel-
ling van Rhodes, „dat geld alles zou vermogen.”
Deze uitspraak wordt de groote ketterij der he-
dendaagsche miljonairs genoemd. „Er zijn zede-
lijke en geestelijke wetten die dieper gaan en
sterker zijn, dan die wil van een mensch, en
als zij worden overreden, dan is het tot schade
van hen, die er mede transigeren.” „Terwijl
de jaren voorbijvliegen, wordt het steeds duide-
lijker, dat de wetten, waardoor goed en kwaad
onderscheiden wordt, niet straffeloos kunnen te-
niet gedaan worden. Zij handhaven zich zelve
over het wrak van persoonlijke plannen en
voornemens, en loopen gedurig en onweder-
staanbaar uit op het door God gestelde doel,
wie ze ook in den weg moge staan.”

Ook wijst The Christian er op, dat na Jame-
son's inval, de gezondheid van Rhodes werd
ondermijnd, en dat noch zijn geld noch de
wetenschap der doctoren hem den laatsten
vijand konden doen ontvlieden.

Als er nu nog bijstaat, dat in de laatste
jaren, voor de machthebbers in Engeland, wal
de politiek in Zuid-Afrika betreft, Cecil Rhodes
de man geweest is, en dat daarover Engeland
schuld had te belijden, dan zouden we kunnen
zeggen, dat het blad den vinger gelegd had op
de wonde.

N. Amerika. Het collegiale kerkrecht
voor de overheid gehuldigd.

Het collegiale kerkrecht, d. w. z. het kerk
recht, waardoor de onderscheidene kerken
beschouwd worden als gewone collegien of
verenigingen, als bijv. de vereniging tot
aanschaffing van sterken drank, heeft diep
wortel geschoten. Het denkbeeld dat elke kerk,
welke dien naam dragen kan, eene openbaring
is van het lichaam van Christus, en daarom
een geheel bijzonder karakter draagt, wil er
vooral bij de machthebbers in deze wereld niet
in. Ook in Amerika is dit het geval. Men zou
verwachten, dat in dit klassieke land der vrijheid
het voor elke kerk genoeg was, dat zij aan de
overheid kennis gaf van haar bestaan, en dat
dan voort de overheid wel zou zorg dragen,
dat die kerk gehandhaafd werd in haar beziit-
tingen. Doch dit is niet alzo. Dit blijkt ons
uit het volgende stuk, dat wij vonden in de
Wachter, en waarin we zien, dat onze broeders
van de Christ. Geref. Kerk van N. Amerika zeer
goed beseffen welke voetangelen en klemmen er
voor de kerken op dit gebied liggen.

„De Wetgevende Huisen in de Staten maken
algemeene en speciale wetten. Zoo had ook
vroeger onze Staat Michigan eene algemeene
wet, waaronder alle kerken zich konden laten
incorporeeren. Het spreekt vanzelf, dat maar
enkele kerken met zulk een algemeene wet
genoege konden nemen, en daarom zich
bejiverden een speciale wet te verkrijgen. De
gemeenten in Michigan kregen zoodanige speciale
wet, (zie Howell's Annotated Statutes of the
State of Michigan, Vol. 1. ch. 176); behoudens
een enkele uitzondering zijn ze onder de
in dit Hoofdstuk opgenomen Acte geincorporeerd.

Het Wetgevend lichaam heeft eenigen tijd
geleden al de speciale wetten voor de verschil-
lenle kerkgenootschappen herroepen; en eene
nieuwe algemeene wet gepasseerd. Waarmee
gedaan is, is ons niet gebleken. Maar onze
gemeenten in Michigan stonden nu eenvoudig
voor de vraag om zich te reincorporeeren onder
deze nieuwe Acte of, gelijk vroeger, weer
pogingen aan te wenden te Lansing om voor
onze kerken in dezen Staat een speciale Acte
te verkrijgen.

De BB. Groen, Ten Hoor, Marsilje, Carve-
link en ondergeteekende hebben deze nieuwe
Acte besproken, en het kwam ons voor, dat
wij levende onder deze Acte en ons kerkbegrip
halverwege moesten prijsgeven, en de beginselen
van Gereformeerde kerkrecht niet wel konden
handhaven. Een der leden van deze informele
of officieuze commissie heeft op de classes
waartoe hij behoort, hieromtrent gerapporteerd,
en tevens de algemeene lijnen aangewezen voor
eene nieuwe Acte. De vier classes van Michigan,
Grand Rapids, Oost en West, Holland en
Muskegon, hebben met dankbaarheid het reeds
door de com. verrichte werk aanvaard, en deze
com. verder officiële opdracht en instructie
gegeven met deze zaak verder te gaan.

Zoo zijn we dan nog een paar maal saam-
gekomen, hebben de in te dienen „bill” opge-
steld en representatieve Lagers van Holland ver-
zoekt hem in het Huis te Lansing in te dienen.
Mr. Lagers heeft dit welwillend op zich geno-
men, waarvoor wij onzen dank ontvange. De
bill is den 22en Mei van het vorig jaar goed-
gekeurd en daardoor tot een „Act” gemaakt.
In de Session Lotus van 1901, kan men deze Act
vinden.

De com, zag alzoo haar arbeid met gewenscht
uitslag bekrond. Ten einde de kerkeraden
in de gelegenheid te stellen met de Acte bekend
te zijn en ook het werk van incorporatie te
vergemakkelijken, besloot de com. voor iederen
kerkeraad eenige Acts en blanks voor incorpo-
ratie te laten drukken. Deze zijn ter uitsending
aan de classen verzonden. Iedere gemeente kan
nu met deze zaak voortgaan.

Wie deze Acte met de voorgaande vergelijkt,
zal overeenkomst en verschil duidelijk zien. Ook
in de Articles of Association hebben wij de nood-
ige wijziging en verbetering aangebracht. In
deze artikelen diende nog een vijfde artikel ge-
voegd te worden, uitdrukkelijk, dat de incorpo-
ratie geschiedt voor den tijd van 30 jaar. De
algemeene wetten laten niet toe, dat eene cor-
poratie voor meer dan 30 jaar wordt opgericht.
Dit is natuurlijk wel iets, waar wij als Gerefor-
meerden ons maar zoo zoo in kunnen vinden.
Onze gemeenten bestaan krachtens het recht van
Koning Jeaus en wij leiden ons bestaansrecht
niet af van een Wetgevend Huis te Lansing.
Madison, Albany of waar ook. Maar de kerk
van Christus, zoolang zij op aarde is, moet rege-
ning houden met het natuurlijk tijdelijk leven.
Zij kan zich niet vertoonen op een zuiver gees-
telijke ideale wijze. Het stoffelijke van een wereld,
waarin zij optreedt, kleefst haar aan. Zij heeft ge-
bouwen noodig enz. Toch is de reincorporeeren
na verloop van 30 jaar meer een gehoorzaam
aan den vorm dan iets anders. De commissie
toch heeft het klaar gekregen, dat in de laatste
paragraaf van onze nieuwe Acte is opgenomen,
dat bij reincorporatie de gemeente niet als ont-
bonden wordt beschouwd, zoodat er op nieuw
kerkeradsleden (trustees) moeten gekozen wor-
den. De tegenwoordige kerkeradsleden blijven
doordienen tot hun tijd om is.”

Uit dit stuk blijkt het, dat onze broeders het
gevaar, dat van de zijde van den staat dreigt,
hebben ingezien, en zooveel in hen was, hebben
afgewend. Immers het feit, dat na 30 jaren de
gemeente niet als onthouden wordt beschouwd,
al moet zij opnieuw als rechtspersoon worden
ingeschreven, is een concessie van groote be-
tekenis.

Gemengd nieuws.

Het nationale concilie van voorstanders der Vrije
Kerk in Engeland kwam dezer dagen te Bradford
samen. De heer Spicer betoogde daar, dat de Vrije
Kerken het recht moesten hebben om stukken
grond, die zij noodig hadden voor hun eeredienst,
te onteigenen, indien zij niet door middel van koop
te verkrijgen waren. Wij zullen voorloopig zulk
een bepaling in de Engelsche wet niet zien
aannemen.

Den 26sten Maart II. deed de derde zoon van
den regerende vorst van Schaumburg Lippe,
prins Walrad, belijdenis des geloofs en werd hij
daarna in de Gereformeerde Slotkerk van Bückeburg
tot het Avondmaal in de Gereformeerde kerk
aangenomen. De hofprediker, de bekende Dr.
Brandes, hield daarbij eene toespraak over Joh.
15: 6. De Prins nam daarbij Jesaja 41: 10 in
verband met 1 Theimotheüs 6: 12 tot „Wahlspruch”,
terwijl de prediker hem dezelfde tekstwoorden als
„Wehespruch” gaf.

Het vorstelijk huis is sedert de dagen van den
stamvader, graaf Simon VI, steeds aan de Gerefor-
meerde belijdenis trouw gebleven, zonder dat
daarbij de Lutherische kerk in het vorstendom zich
over verwaarloofing van hare belangen van de
zijde der Regering te beklagen had. Daaraan is
het mede te danken, dat de Lutherische v. de
Gereformeerde kerk in vrede naast elkander
konden leven.

WISCKEL.

Voor Kinderen.

VOLHOUDEN.

X.

1. Werd 12 December.

Een felle storm stak op, en weder werden de
schepen op de groote onbekende zee van elkaar
gedreven.

Geen wonder, dat opnieuw zich stemmen lie-
ten hooren die spraken van terugkeeren, althans
van het opzoeken van een haven, waar men
schutten kon. Maar Vasco de Gama sprak on-
verwilt:

„Op de reede van Lissabon beledigde ik aan
God, niet aan zulk een terugkeeren te denken.
Spreekt er mij niet van. Want wie er van rept,
zal ik in zee werpen.”

Het volk zweeg bij die kloek taal. Doch het
voornemen was daarmee niet opgegeven.

Op een der karveelen maakte de manschap
een samenwringing, om den kapitein te dwingen
den steven te wenden. Eerst deden enkelen
mee, toen meer, en eindelijk dreigde heel de
bemanning in het opzet betrokken te worden.
Een echter, die niet mee wilde doen, vertelde
aan den kapitein wat er broeide. Deze laatste
begaf zich aanstonds naar den admiraal, en
deedde het hem mee.

Vasco de Gama was een man, die korte met-
ten maakte. Hij liet onmiddellijk de belhamels
onder de bemanning in boeien slaan, terwijl hij
zelf zich op de karveel bevond, en zei toen tot
de matrozen: